

בית הדין הארצי לעבודה

עבל000451/08		

המערער

אליהו שחף

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

לפני: הנשיא סטיב אדלר, השופט יגאל פליטמן, השופטת רונית רוזנפלד

נציגת עובדים גב' אסתר פרץ, נציג מעבידים מר משה מרבך

בשם המערער - עו"ד אלונה שימקין

בשם המשיב - עו"ד סאוסן קאסם

פסק דין**השופטת רונית רוזנפלד**

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בתל אביב (השופט שמואל טננבוים; בל 3050/07) [פורסם בנבו], שדחה את תביעת המערער להכרה בליקוי ממנו הוא סובל בגבו כפגיעה בעבודה, במסגרת תורת המיקרוטראומה.

2. עיקרי העובדות הרלוונטיות כפי שעולה מכלל החומר שבתיק הם כדלקמן:

א. המערער, עובד אגד, עבד כנהג אוטובוס בשנים 1974 - 1987. באותן שנים נהג כ-400 - 500 ק"מ כל יום, במשך למעלה מ-12 שעות מדי יום. הנסיעות שביצע היו בין היתר בכבישים משובשים, שגרמו לקפיצות ולטלטלות רבות באוטובוס. לפי המפורט בתצהירו של המערער, במשך חלק נכבד מן התקופה נהג באוטובוסים בטכנולוגיה מיושנת שבהם ההגה היה מכאני והכסא היה ללא בולמי זעזועים. כיסא הנהג לא בלם תזוזות ומשענת הגב הייתה עשויה מרשת ולא סיפקה כל תמיכה לגב.

ב. החל משנת 1987 עבר המערער לעבוד במוסך של אגד כמסגר ואח"כ כחשמלאי מזוג ונהג גר. במהלך השנים ועד שנת 2005 הוסיף לעבוד במקביל גם כנהג אוטובוס, אולם לא

כעבודה עיקרית, ובמספר שעות מצומצם. לפי קביעת בית הדין האזורי מדובר בעבודה של 8 - 3 שעות ביום. לפי העולה מן התיק אין מדובר בנהיגה בכל יום. לטענת המערער, בכל השנים נהג באוטובוסים שונים מדגמים שונים, כך שלא היה מורגל בשימוש בהגה, בכיסא ובאמצעי העזר כפי שמורגל נהג באוטובוס בו הוא נוהג באופן קבוע.

ג. במסגרת עבודתו במוסך עסק המערער בהתקנת אלטרנטורים ומצברים והחלפת צמיגים. כמחסנאי תפקידו כלל הרמת משאות, הוצאתם מן המחסן והכנסתם למחסן. המערער עבד 8 - 10 שעות מדי יום.

ד. את עבודתו במהלך התקופה שמשנת 1987 ואילך מתאר המערער בתצהירו באופן הבא:

10. "כחלק מדרישות מעסיקי במוסך של אגד באופן קבוע הרמתי מצברים (במשקל ממוצע של 55 ק"ג) לגובה של כמטר מהרצפה לצורך הכנסתו אל תוך האוטובוס, פעולה זו נעשתה באופן קבוע פעמים רבות במהלך כל שבוע עבודה. המדובר בפעולה טכנית קבועה של הרמה והכנסה וכן הוצאת המצברים הישנים מהאוטובוס אל המחסן. אציין כי הייתה במוסך עגלת משא אולם העגלה הייתה רחבה ולא ניתן היה להעבירה בין אוטובוסים חונים כך שבכל מקרה היה עלי להוציא מצבר ולהרימו עד לעגלה (אם היתה פנויה) ובמקרה הגרוע עד למחסן.
11. בין היתר מתוקף תפקידי טיפולתי גם באלטרנטורים שמשקלם נע בין 25 - 30 ק"ג לצורך הרמה והתקנת האלטרנטור במקומו על מנוע האוטובוס. המדובר בהרמה לגובה של כ-1.5 מ' אל תוך האוטובוס.
12. במשך כל התקופה, בין יתר הפעולות עסקתי גם בהחלפת צמיגים של אוטובוסים. כאשר צמיג שוקל לערך 100 ק"ג. נהגתי לגלגל את הצמיג ולהרימו לצורך הרכבה ודחיפה לעבר הברגים, פעולה שנעשתה גם כאשר הייתי יוצא כנהג גרר לחלץ רכבים - תיקוני דרך.
13. בנוסף הרמתי מדחסי מזגנים אשר הובאו באמצעות עגלה עד לאוטובוס והיה עלי להרים את המדחס ולהתקינו באוטובוס ליד המנוע. כמו כן התקנתי מנועי מאדה ומעבה למזגני האוטובוסים. זו התקנה על גג האוטובוס שמצריכה עליה לגג באמצעות סולם. עליתי כשבידי נשאתי מס' מנועים וההחלפה נעשית בישיבת כיפוף או ישיבה על הברכיים על גג האוטובוס.
14. כמסגר החלפתי חלקי פח, חלונות, שמשות, כסאות, פגושי אוטובוס וכל חלק מתכת שנפגע. המדובר בחלקים כבדים שהיה עלי להרימם לצורך התקנתם באופן ראוי באוטובוס על מנת שהרכב יצא לשימוש באופן תקין.

המערער מוסיף ומתאר את עבודתו באותה התקופה בתצהירו המשלים באופן הבא:

" בשנים אלו עבדתי במוסך אגד. במסגרת תפקידי שימשתי כמסגר רכב וחשמלאי רכב ומיזוג ונהג גרר.

בשנים 87-98 שימשתי כמסגר. הפעולות הקבועות בתפקיד זה הינן: מדי יום משעות הבוקר הרמתי חלקי מרכב אשר היו מונחים על הארץ. הרמה משמעו התכופפות, הרמת המשא והנחתו במקום המיוחד לו במרכב האוטובוס. בנוסף, פירוק חלקי מרכב, נשיאתם והנחתם במחסן או בערימה מרוכזת. המדובר בנשיאת החלקים פיזית בידיים. חלקים לרכב כוונתי בין היתר, פגושים של אוטובוסים העשויים מתכת, פינות שלד כסאות וריפודי כסאות. יובהר כי מדובר במשאות

כבדים אשר הרמתי מידי יום לאורך כל שעות היום ונשאתי ממקום אחד לאחר, כאשר אני מתכופף על מנת להרימם.

במסגרת תפקידי כחשמלאי רכב הפעולות אשר נאלצתי לבצע הינן: הרמת חלקי חשמל במשקלים כבדים מאד מהארץ אל העגלה או מהארץ אל האוטובוס. ההרמה דורשת התכופפות, אחיזת החלק בידיים והרמה תוך הפעלת כוח מאמץ עד להנחתו בעגלה או באוטובוס.....כמעט מידי יום ביצעתי החלפת מנועי מזגן שאינם תקינים. משימה זו דרשה ממני ביצוע הפעולות הבאות: הרמת מנועים מהרצפה או מהעגלה...עליה בסולם הצמוד לדופן האוטובוס תוך הפעלת מאמץ הרגליים וללא אחיזת ידיים בסולם...פעולת פירוק והרכבה דרשה התכופפות במהלך כל ביצוע ההרכבה.

במסגרת תפקידי כנהג גרר ביצעתי כמעט מידי יום תיקוני דרך לאוטובוסים, בהתאם לקריאות. הפעולות הינן כדלקמן:

החלפת גלגלים: התכופפות על מנת לדחוף אל מתחת לאוטובוס כרית אויר או מגבה (ג'ק) על מנת להרים את האוטובוס. לאחר מכן פירוק הגלגל הלקוי - הפירוק נעשה בגב מכופף או ישיבת כריעה, ולאחר הפירוק היה עלי למשוך את הגלגל על מנת להוציא מצידו, שזו פעולה בה עלי להתכופף בזוית יותר חדה ומשיכת הגלגל החוצה. לאחר פעולה זו היה עלי להרכיב גלגל תקין. גלגול צמיג תקין עד למקומו בסמוך לאוטובוס. הגלגול הינו כאשר הגוף מכופף קדימה כלפי הצמיג. לאחר מכן התכופפות על מנת להרים את הצמיג ולהכניסו לצירו. לאחר מכן דחיפת הצמיג למקומו וחיזוק ברגים במצב של כיפוף או כריעה.

כנהג גרר היה עלי גם להחליף מצברים באופן כפי שהסברתי לעיל.

עבודתי כמחסנאי משק: מידי יום הרמת חלקי חילוף לאוטובוסים הוצאתם מהמחסן והכנסת חלקים פגומים לתוך המחסן. יודגש כי גם כאשר החלקים מועברים לעגלת שירות יש צורך להתכופף על מנת להרים את החלק ולהניחו על העגלה ולאחר מכן להתכופף להרים את החלק שוב ולפרוק אותו מהעגלה. זו פעולה שחזרה על עצמה מידי יום, לאורך כל היום במשקלים כבדים (הרמת כל סוגי חלקי החילוף של אוטובוס - אלה שהרמתי כחשמלאי, כנהג גרר כמסגר). כל אלה מדובר בפעולות חוזרות ונשנות על בסיס יומיומי עד שנת 2005....".

ה. בתצהירו מוסיף עוד המערער ומציין כי "ביום 23.6.05 פניתי כהרגלי להרמת מצבר שמשקלו 50 ק"ג ואז הרגשתי כי גבי נתפס באופן שלא יכולתי להתיישר. אירוע זה היה בבחינת הקש ששבר את גב הגמל".

מאז אותו אירוע סובל המבקש "מכאבי גב עזים עם הקרנה לרגל ימין מהאגן ועד לאצבעות כף הרגל ובנוסף נימול בכף הרגל".

ו. תביעה שהגיש המערער למוסד לביטוח לאומי להכרה באירוע מיום 23.6.05 כתאונה בעבודה נדחתה על ידי המוסד לביטוח לאומי בהחלטה מיום 27.11.05. כנגד החלטה זו לא הוגשה תביעה לבית הדין האזורי.

ביום 31.3.06 דחה המוסד לביטוח לאומי תביעה שהגיש המערער להכרה בפגיעה בגבו במסגרת תורת המיקרוטראומה. כנגד החלטה זו הוגשה לבית הדין האזורי התביעה מושא ערעור זה.

פסק הדין של בית הדין האזורי

3. בפסק דינו נדרש בית הדין האזורי לתביעת המערער להכיר בפגיעה ממנה הוא סובל בגבו במסגרת תורת המיקרוטראומה. בית הדין האזורי התייחס בפסק דינו למגוון הפעולות שביצע המערער במהלך עבודתו. על סמך התשתית העובדתית כפי שנפרשה לפניו, ובנוגע לעבודות השונות שביצע המערער מאז 1987 קבע בית הדין האזורי כי המערער עסק **במגוון של מטלות** אשר כל אחת מהן הייתה כרוכה בביצוע שורה של פעולות שונות.

4. בקשר לתקופת עבודתו של המערער כנהג אוטובוס – בית הדין התייחס למסמך חברת אגד שהוגש לתיק לפיו, בשנים 1965-1980 התקינה אגד כסאות נהג עם מנגנוני שיכוך, ומשנת 1980-1995 הותקנו באלפי אוטובוסים כסאות בעלי מערכת שיכוך הידראולית. משנת 1995 הכיסאות הינם כיסאות נהג פנאומטיים מקצועיים. בית הדין הוסיף עוד וציין כי **"התובע עצמו שם את הדגש בתביעה על עבודתו במוסך ולא על עבודתו כנהג. מדובר בעבודה כנהג שהסתיימה בשנת 1989 (צ"ל 1987 - ר.ר.) ומאז עיקר עבודתו במוסך. בנתונים אלו אין תשתית עובדתית מספקת לטענת מיקרוטראומה כנהג"**.

על סמך כל האמור דחה בית הדין האזורי את תביעת המערער להכיר בפגיעה ממנה הוא סובל בגבו כתאונה בעבודה.

הערעור

5. במסגרת דיון קדם ערעור הודיעו ב"כ הצדדים על הסכמתן כי נימוקי הערעור והטיעונים כפי שנרשמו מפייהו במסגרת הדיון ישמשו כסיכומים בכתב בתיק. זאת יחד עם השלמת טענות קצרה שהתאפשר להן להגיש לתיק.

6. **לטענת המערער**, במסכת העובדות כפי שנפרשה לפני בית הדין האזורי יש תשתית ראייתית המבססת טענתו בדבר קרות לו אירוע תאונתי ביום 23.6.05. כבר בהודעה שמסר לחוקר במסגרת החקירה שבוצעה בנוגע לתיק דן טען המערער כי נתפס לו הגב ביום 23.6.05 בעת שהחליף מצברים. אכן, בפלוגתא שנקבעה לדיון נקבעה השאלה בדבר קרות הפגיעה במסגרת תורת המיקרוטראומה. עם זאת במהלך הדיון שונתה החזית. כך עולה מכתב התביעה, מן התצהיר שהגיש המערער וגם מן הסיכומים. ראוי היה כי בית הדין האזורי ידון בשאלת קרות אירוע תאונתי למערער ביום 23.6.05. גם משיקולים של צדק ראוי שבית הדין יתייחס לשאלה בדבר קרות הארוע

במועד זה. המערער מבקש כי הדיון יוחזר לבית הדין האזורי על מנת שידון בשאלת קרות אירוע תאונתי באותו מועד, ובשאלה בדבר קיומו של קשר סיבתי.

באשר להכרה בפגיעה במסגרת תורת המיקרוטראומה - המערער שימש נהג אוטובוס במשך שנים ארוכות, וגם לאחר ששינה את תפקידו למסגר ולחשמלאי המשיך לעבוד כנהג אוטובוס, כעבודה נוספת.

במסגרת עבודתו מאז 1987, שלא כנהג, ביצע המערער תנועות זהות של התכופות והרמת משא כבד. מדובר בפעולות חד גוניות הפועלות על אותו איבר בגוף ויוצרות לחץ על אותו מקום בגוף, עשרות פעמים ביום. בהתאם לפסיקה אין צורך כי הפעולות יהיו זהות אלא דומות במהותן. ראוי היה כי מומחה רפואי ייתן דעתו לשילוב של הפעולות הללו והלחץ שנוצר על עמוד השדרה המותני כתוצאה מעבודה במסגרות ובנהיגה, ואם יש קשר של החמרה או קשר סיבתי אפשרי במהלך עבודתו בין שמדובר בעבודה כמסגר ובין שמדובר בעבודה כנהג.

7. **לטענת המשיב** בדין נדחתה התביעה על ידי בית הדין האזורי. בתביעתו ביקש המערער להכיר בפגיעה ממנה הוא סובל בגבו במסגרת תורת המיקרוטראומה ולא היה על בית הדין להיזקק לשאלת קרות אירוע תאונתי למערער ביום 23.6.05. תביעה להכרה באירוע זה כתאונה בעבודה נדחתה על ידי המשיב עוד ב-27.11.05 וכנגד החלטה זו לא הוגשה תביעה לבית הדין. אין הדבר מתפקידו של המשיב לבחון את שיקוליו של המערער שלא להגיש בשעתו תביעה כנגד החלטת המוסד. יתכן שבאותו שלב הוא קיבל את הקביעה כי לא היה אירוע תאונתי שגרם לפגיעה בגבו. המערער היה מלווה בייעוץ משפטי בכל השלבים. באת כוחו דאז אף הבהירה במכתבים ששלחה אל המשיב כי טענת המערער מתמצית בבקשתו להכרה בפגיעה במסגרת תורת המיקרוטראומה. כך גם הבהירה בדיון המקדמי שהתקיים בבית הדין האזורי, והדבר גם עולה ממכתב הדחייה שצורף לתביעת המערער בבית הדין. גם בסיכומיה בבית הדין עמדה ב"כ המערער על כך כי תביעת המערער היא במסגרת תורת המיקרוטראומה ובמסגרת זו בלבד. לא היה מקום למינוי מומחה יועץ רפואי בתיק זה בין בקשר לעבודת המערער כנהג ובין בקשר לתקופה המאוחרת יותר. עבודת הנהיגה הסתיימה בשנת 1987 בעוד שהפגיעה בגב היא משנת 2005. בתקופת הביניים עסק המערער במגוון של מטלות שלא הצריכו ביצוע של תנועות חוזרות ונשנות.

דיון והכרעה

8. ראשית נציין כי לא מצאנו טעות בפסק דינו של בית הדין האזורי שנמנע מלדון בשאלה בדבר הכרה באירוע שארע למערער לטענתו ביום 23.6.05 כתאונה בעבודה. בין בכתב התביעה ובין בכל אחד משלבי הדיון בהליך בהמשך, ביקש המערער להכיר בפגיעה ממנה הוא סובל במסגרת המיקרוטראומה. את האירוע שארע ביום 23.6.05 ציין כחלק ממסכת של תנועות בהן היה מורגל במסגרת עבודתו, כשלאחר ביצוע התנועה באותו מועד גבו נתפס. **לא זו אף זו** - תביעה נפרדת שהגיש להכרה באותו אירוע כתאונה בעבודה נדחתה על ידי המוסד לביטוח לאומי ביום 27.11.05. המערער לא הגיש תביעה כנגד ההחלטה הנ"ל, ואת תביעתו לבית הדין כנגד החלטת המוסד הדוחה את תביעתו להכיר בפגיעה במסגרת תורת המיקרוטראומה הגיש ביום 1.3.07. כאמור, מן התיק עולה כי במסגרת התביעה מושא ערעור זה התבקש בית הדין לברר אך את טענתו בדבר פגיעה במסגרת תורת המיקרוטראומה. ויודגש - המערער היה מיוצג על ידי עו"ד בהליך בפני בית הדין האזורי.

בנסיבות אלה אין מקום להתערבות בפסק דינו של בית הדין האזורי ולהורות על המשך בירור התביעה בהתייחס לאירוע מיום 23.6.05 כאירוע של תאונה בעבודה.

9. לא מצאנו טעות בקביעת בית הדין האזורי שמצא כי בתקופת עבודתו של המערער במוסד של אגד - כמסגר, חשמלאי מיזוג ונהג גרר, בשנים 1987 ועד 2005, ביצע המערער **מגוון** של מטלות, שכל אחת מהן הייתה כרוכה **בשורה של פעולות שונות זו מזו**.

קביעת בית הדין האזורי לעניין זה מעוגנת היטב בתשתית העובדתית כפי שפרש המערער עצמו לפניו. אכן, כפי שקבע בית הדין האזורי, נסיבות העניין דומות לאלה שנדונו בעב"ל 215/03 **המוסד - קרייזלר** (11.10.04, לא פורסם, [פורסם בנבו], להלן - **עניין קרייזלר**), שם נדונה תביעתו של טכנאי קירור שביקש להכיר בפגיעה בגבו בתאונת עבודה במסגרת תורת המיקרוטראומה. בית הדין קבע שם כדברים הבאים:

"כאמור בפסק דין שבח, תנאי להכרה בפגיעה בעבודה מיקרוטראומה הינו, קיומן של פגיעות זעירות שכל אחת מהן הסבה נזק זעיר בלתי הדיר, עד שהצטברות הנזקים הזעירים הללו זה על גבי זה הביאה בסיכומם הכולל לנזק הממשי הפוגע בכושר העבודה של המבוטח. יש לאבחן בין פעילות שחוזרת על עצמה, הכוללת מספר רב של תנועות, לבין התנועות המרכיבות אותה. עבודתו של המשיב הייתה על

פי טיבה כרוכה בפעולות חוזרות של הרכבה והחלפה של מזגנים ומדחסים. אולם, כל פעולה שכזאת הייתה מורכבת מתנועות מגוונות שכללו: עמידה, הליכה, התכופות, הרמת מזגנים, חיבור וכו', כאשר כלל תנועות אלו בוצעו על פי סדר משתנה בהתאם לצורכי העבודה. לאור פירוט הפעולות ..... אין לומר כי עבודתו באלקטרה חייבה ביצוע רציף מתמשך של תנועה חוזרת ונשנית זהה או דומה במהותה אחת לרעותה במהלך יום עבודתו. משכך הם הדברים, היה מקום לדחיית הערעור ללא מינוי מומחה" (ההדגשה שלי - ר.ר.).

הדברים כפי שנקבעו שם יפים בבחינת קל וחומר לענייננו, באשר לפי המתואר על ידי המערער הוא ביצע אף פעולות רבות ומגוונות יותר מכפי שמצויין **בעניין קריידלר**.

10. **באשר לעבודתו של המערער כנהג-** המערער עבד במשך 13 שנים כנהג אוטובוס, במשך 10 - 8 שעות מדי יום, כשבחלקן נהג בכבישים משובשים. על כל אלה לא היה חולק. לדברי התובע שלא נסתרו, גם בתקופה שלאחר 1987 המשיך לנהוג על אוטובוס אם כי לא זה היה תפקידו העיקרי. לפי קביעת בית הדין האזורי בפסק דינו, בתקופה שלאחר 1987 נהג 3-8 שעות, ולפי העולה מן התיק לא נהג מדי יום. יצוין כי התשתית העובדתית לעניין משך הנהיגה ותכיפותה בתקופה שלאחר 1987 נותרה בלתי ברורה דיה.

מתצהיר התובע עולה כי בחלק מן התקופה שעד 1987 נהג באוטובוסים עם טכנולוגיה מיושנת. בית הדין האזורי מפנה למסמך אגד שהוגש לתיק, לפיו במהלך השנים 1965 - 1980 התקינה אגד כסאות נהג עם מנגנוני שיכוך, ומשנת 1980 - 1995 הותקנו באלפי אוטובוסים כסאות בעלי מערכת שיכוך הידראולי. משנת 1995 הכיסאות הינם כסאות נהג פנאומטיים מקצועיים (להלן-מסמך אגד). על סמך הנתונים שבמסמך אגד, **ונוכח העובדה שהמערער לא שם דגש בתביעתו על עבודתו כנהג אוטובוס** קבע בית הדין כי אין **תשתית עובדתית** להכרה בעבודתו של המערער כנהג במסגרת תורת המיקרוטראומה.

11. דעתי היא כי בקביעה זו של בית הדין האזורי נפלה טעות. כבר נקבע, כי בעבודת נהג הכוללת זעזועי נסיעה על פני כבישים משובשים, לאורך שנים, במשך מספר רב של שעות בכל יום, יש לכאורה משום **תשתית עובדתית מספקת** לבחינת הפגיעה ממנה הוא סובל בגבו במסגרת תורת המיקרוטראומה (עב"ל 313/97 **המוסד לביטוח לאומי - אשר יניב**, פד"ע ל"ה, 529). ויודגש- במסמך אגד בו ישנה התייחסות לפעילות אגד לאורך שנים בקשר להתקנת כסאות בולמי זעזועים,

לא נמצא התייחסות ספציפית לסוג הכסא שהיה מותקן באוטובוס או באוטובוסים בהם נהג המערער משנת 1974 ועד 1995. אכן, כטענת ב"כ המשיב, חלף זמן רב מאז שהסתיימה תקופת עבודתו של המערער בתפקיד יחידי כנהג, ועד שהוגשה התביעה דנן, כשבמהלך התקופה מאז 1987 עסק בעבודות אחרות כעבודות עיקריות. עם זאת, למדנו לדעת שגם בשנים לאחר מכן עסק בנהיגה אם כי לא כתפקיד עיקרי. מכל מקום, משהתקיימה תשתית עובדתית לכאורית לבחינת התביעה במסגרת תורת המיקרוטראומה ולו לגבי חלקה של התקופה, **לבית הדין נדרשת חוות דעת רפואית על מנת לקבוע קיומו או אי קיומו של קשר סיבתי בין הליקוי ממנו סובל המבוטח בגבו לבין התשתית העובדתית**. בנסיבות אלה היה מקום למנות מומחה יועץ רפואי על מנת שייתן דעתו לכלל הנסיבות הרלוונטיות, לרבות לעבודתו של המערער בתקופה שהחל משנת 1987 בעבודות מסוג אחר, כשבמהלך התקופה הוסיף המערער לנהוג באוטובוס, אם כי בהיקף מצומצם יותר.

12. אשר על כן, אני סבורה כי יש לקבל את הערעור בחלקו, במובן זה שעניינו של המערער יוחזר אל בית הדין האזורי על מנת שימנה מומחה יועץ רפואי מטעמו לבחינת הקשר הסיבתי בין הליקוי ממנו סובל המערער בגבו לבין עבודתו במהלך השנים כנהג אוטובוס, ובמסגרת תורת המיקרוטראומה. לפני המומחה תוצג כל התשתית העובדתית הרלוונטית כפי שהיא עולה מן התיק. אם ימצא בית הדין כי דרושה השלמה של עובדות בהתייחס לנהיגת המערער באוטובוס בתקופה שלאחר 1987, יורה על השלמת הבירור העובדתי לפניו.

הנשיא סטיב אדלר:

הבעתי בעבר את דעתי, כי מחלות גב, בדומה למחלות לב, הן מחלות בעלות גורמים רבים (multiple causation disease), שחלק ניכר מהם מתרחש מחוץ לעבודה ואינו קשור אליה (multiple factor causality). נוכח אופיה של מחלת הגב עמדתי היא, כי ככלל לא ניתן ליישם לגביה את תורת המיקרוטראומה, ולא קיימת חזקה לפיה הופעת המחלה בזמן העבודה קשורה לעבודה שבוצעה באותה עת. אמנם, חבלות זעירות יכולות לתרום להתפתחות מחלת גב, אך הן מהוות גורם אחד מבין רבים המתרחשים מחוץ לעבודה. **בפסק הדין יוסף עובדיה** חיוויתי דעתי, כי על מנת להכיר בכאבי כבתאונת עבודה נדרש המבוטח להוכיח **"שהיה אירוע פתאומי או חריג בעבודה שניתן להגדירו כחבלה (physical trauma) כגון הרמת משא כבד ממה שהוא רגיל להרים תוך ביצוע תנועה לא נכונה**. לעומת זאת הרמה רגילה אינה אירוע פתאומי או מאמץ בלתי רגיל" (ראה: עב"ל 338/96 המוסד לביטוח לאומי - יוסף עובדיה פדע לו 213 (2001), בעמוד 233).

בנסיבות המקרה שלפנינו, אין חולק על כך שהמערער לא הוכיח אירוע פתאומי או חריג בעבודה ועתירתו סבה על יישום תורת המיקרוטראומה, ועליה בלבד.

אשר ליישום תורת המיקרוטראומה: חברתי השופטת רוזנפלד אני סבור, שבמסגרת עבודתו במוסד של אגד, עסק המערער במגוון פעולות ולא הצביע על דפוס של פגיעות זהות חוזרות ונשנות שנגרמו לו.

עם זאת, שלא כדעת חברתי אני סבור, שהמערער לא הוכיח מאפיינים ברורים של פגיעות זהות חוזרות ונשנות בהתייחס לעבודתו כנהג אוטובוס. במסגרת זו, לא הונחו לפנינו תוצאות בדיקות זעזועים של האוטובוסים עליהם נהג המערער או של מדגם אוטובוסים בשנות הייצור הרלוונטיות; לא הוגשו נתונים מדויקים באשר למידת בלימת הזעזועים בכסאות הנהג באוטובוסים; לא הוגשו נתונים באשר לכבישים עליהם נהג המערער, וכל כיוצא באלה.

לדידי, אין לפנינו תשתית עובדתית בדבר קיומן של פגיעות זהות חוזרות ונשנות על יסודה ניתן לבחון את מחלת הגב של המערער על פי תורת המיקרוטראומה. לפיכך אין מקום למנות מומחה יועץ רפואי בשאלת הקשר הסיבתי בין מצבו של המערער לבין עבודתו.

זאת ועוד, כאבי הגב הופיעו אצל המערער שנים לאחר שחדל מעבודתו העיקרית כנהג. לדידי, לא ניתן להפריד בין הפגיעות בגבו של המערער שמקורן בעבודה, ככל שהיו כאלה, לבין המצב התחלואתי הרגיל בגבו.

אוסף, כי מקובל על דעתי שבנסיבות מיוחדות, וכחריג לכלל שצינתי, יהא ניתן ליישם את תורת המיקרוטראומה לגבי פגיעה גבית של נהגים. לשם כך, יידרש המבוטח להוכיח נסיבות מיוחדות של נהיגה בכלי תחבורה הגורם לזעזועים זעירים חוזרים ונשנים, כפי שהיה ברבים מהאוטובוסים הישנים. בכלי התחבורה החדשים לעומת זאת, מותקנים דרך כלל בולמי זעזועים מתקדמים. מכל מקום אני סבור, שאין לקבוע חזקה לפיה כלל הנהגים חשופים לפגיעה גבית בשל זעזועים זעירים במושב הנהג, כפי שמציע חברי השופט פליטמן. עמדתו של חברי הופכת למעשה את פגיעת הגב של נהגים למחלת מקצוע.

השופט פליטמן:

הנני מצרף דעתי לדעתה של חברתי השופטת רוזנפלד. מעבר לכך אוסיף, כי מקצוע הנהג, על פי שלל חוות דעת רפואיות כמפורט בהלכת יניב, טומן בחובו סיכון מיוחד לפגיעה גבית המתרחשת באופן של נזק הולך ומצטבר עם כל טלטול של מושב הנהג.

משכך הם הדברים, אזי די בהוכחת נהיגה יומית בכבישים משובשים, בנסיבות בהן בולמי הזעזועים אינם משככים את טלטולי הרכב, כדי להקים את התשתית המיקרוטראומתית המצדיקה מינוי מומחה יועץ רפואי.

נציג עובדים גב' אסתר פרץ:

הנני מצטרפת לעמדת השופטת רוזנפלד ולעמדת השופט פליטמן, לפיה יוחזר העניין אל בית הדין האזורי על מנת שימנה מומחה יועץ רפואי מטעמו, כאמור בחוות דעתה של השופטת רוזנפלד.

נציג מעבידים מר משה מרבך:

הנני מצרף דעתי לדעתם של השופטת רוזנפלד והשופט פליטמן. נראה שדי בתשתית העובדתית הקיימת כדי להצדיק מינויו של מומחה רפואי; ככל שיהיה צורך בהשלמה עובדתית כלשהי לעניין זה – יוכל בית הדין האזורי להורות לעשות כן.

סוף דבר:

על דעתם של רוב חברי המותב, וכנגד דעתו החולקת של הנשיא אדלר, דינו של הערעור להתקבל בחלקו כאמור בחוות דעתה של השופטת רוזנפלד.

התיק יוחזר לבית הדין האזורי, אשר יפעל בהתאם לאמור בסעיף 12 לחוות דעתה של השופטת רוזנפלד.

ניתן היום ח' בסיוון, תשס"ט (31 במאי 2009) בהעדר הצדדים.

סטיב אדלר 54678313-451/08

השופטת רונית רוזנפלד

השופט יגאל פליטמן

הנשיא סטיב אדלר

נציג מעבידים מר משה מרבך

נציג עובדים גב' אסתר פרץ

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה